

CUDZOZIEMIEC (237) *sb m*

-ziem- (236), -ziem- (1).

W N sg: -ec (43), -eć (3); -eć *RejAp*, -ec :-eć *RejPos* (6 : 2).

o oraz oba e jasne.

sg N cudzoziemiec (46). ◇ *G* cudzoziemca (10). ◇ *D* cudzoziemcowi (15). ◇ *A* cudzoziemca (12). ◇ *G a*. *A* cudzoziemca (1). ◇ *I* cudzoziemcem (7); -em (2), -(e)m (5). ◇ *V* cudzoziemcze (1). ◇ *pl N* cudzoziemcy (46) [*w tym*: -i (4)], cudzoziemce (1) *ActReg*. ◇ *G* cudzoziemców (40); -ów (7), -ow (1) *SarnStat* (7 : 1), -(o)w (32). ◇ *D* cudzoziemcom (29); -om (4), -óm (3), -(o)m (22); -om *KochFr*; -om : -óm *SarnStat* (3 : 3). ◇ *A* cudzoziemce (14), cudzoziemc(o)w (1) *RejZwierz*. ◇ *I* cudzoziemcy (7) [*w tym*: -i (1)], cudzoziemcami (1); -y : -ami *StryjKron* (1 : 1). ◇ *N a*. *I* cudzoziemcy (4). ◇ *L* cudzoziemcach (2); -ach (1), -äch (1) *SarnStat* (1 : 1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI i XVIII w.

*Obcokrajowiec, mieszkaniec obcego kraju, człowiek pochodzący z obcego kraju; peregrinus Mącz, Calag, Calep, Cn; alienigena BartBydż, Calep, Cn; advena Mymer¹, Calep; extraneus, exterus Mącz, Calep; alienigenus, convena, extraneus Mącz, Cn; exter, externus, extrarius Mącz; exoticus Calep (237) : March¹Wiet A2; bo czału heroda krola czudzoziemcza łam herod poľlal z zydy do łzwyętego yana babtifti pytayęcz *PatKaz III* 102, 102; *Mymer¹* [31²]*v*; *HistJóz* C2; *BartBydż* 7; *TarDuch* D8; poruľzyli zebranie Idumeow. łsmaelitow/ Moab y Agarenowie Gebalitowie j Amon y Amalech/ y czudzoziemci z mieľzkaięciami w Tirze. *WróbfZółt* 82/8; A iakoź my czudzoziemczy doćiľnęć łie mamy Zwęłzczę kto by nam w tym pomogł nikogo nie mamy *RejJóz* Mv, D4, E3v, K3v, K7v, M2, Q2v; *HistAl* E5v, K5, M3; *Diar* 73; *LubPs* D4v, P6v [2 r.], S6, T3, cc2v; Będzieli mieľzkał mieďy wami cudzoziemiec [*advena*] w źiemie wáľsey *Leop Lev* 19/33, 20/2, 25/6, *Deut* 29/22, *Ps* 86/4, 107/10, 1.*Mach* 11 arg; Zadnemu cudzoziemcowi miáľtá ľni zamku rząďić nieďamy *UstPraw* A4, B3v, E4 [2 r.]; *RejFig* Aa7v; A wiele ten celował/ w Polńcze cudzoziemcow/ Záchowaním y cnota/ y Włochow y Niemcow. *RejZwierz* 76, 80; Gďźie mu z nieobáčku ná onymże polu záiechał huľ cudzoziemcow *BibRadz* 1.*Mach* 11/68, I *5 [2 r.], *Gen* 17/12, 27, *Ex* 30/33, *Lev* 19 arg (25); cudzoziemcow nie więcey miľuy náđ łwe obywatęle *BielKron* 258, 28v, 36v, 44 [2 r.], 60v, 61v (23); *KochSat* B3; Extrarius, Obcy nienaleźęcy ku rząďu Cudzoziemiec. *Mącz* 112c; Convenae, Cudzoziemcy/ lud zwęłzczę z rozmáytich luďi węľpolek zbieźęny ku łpolecznemu mieľzkaniu. *Mącz* 482a, 112a; *Prot* A3; *SienLek* 194 [2 r.], 195; był potym náľtáľ cudzoziemiec Tráian *RejAp* 144v; *GórnDworz* Hh7v; *RejPos* 5, 37v, 158v, 210v, 212 (11); *BielSat* N [2 r.]; *RejZwierc* 249v; *BielSpr* 41 v, 60v, 72v, 75; Y poborzyli oľtárze ná rynku od cudzoziemcow pobudowane *BudBib* 2.*Mach* 10/2, 2.*Par* 6/32, 33, *Mal* 3/5, 4.*Esdr* 16/47, *Iud* 9/2, *Esth* 14/14, 1. *Mach* 1/40; *MycPrz* I B3; Krol niecudzoziemiec/ ále ktory się tu wrodził/ tu się łwami wychował *BiałKaz* H2v; *CzechRozm* 109v; Poľłowie/ ná iednem łeymie żęďáľi/ áby iych prze cudzoziemcom á nie oney źiemie obywatęlom ku rozľęďzeniu były zlecone. *ModrzBaz* 75, 75v, 91, 105v; *Calag* 201b; Bráćia łye mnie záprzeli/ máťki méy łynowie/ Ten cudzoziemcem/ y ów mię zowie. *KochPs* 100; mieľzkáli dľugo w obcey łtronie iáko cudzoziemcy y wygnáni z oycźyźny *SkarŻyw* 244; *StryjKron* 150, 452, 527, 681; Chriľtus łam był v łwych iáko cudzoziemiec *CzechEp* 58; Muśi podobno complety łwe poľtne nieďbáľe*

odpráwować: ábo ták dumác/ żeby cudzoziemci nie byli ciálem iego? *CzechEp* 59, 58; Rozkládam fwe towáry cudzoziemcom wízelkim *KochFr* 113; *KlonŻal* C, D3v; *BielSjem* 36 [2 r.]; á nie będzie miał cudzoziemcow iedno fwoie Polaki *GórnRozm* Av, B3v, D4v, G4; *PaprUp* C4v, H, I3, I4; Zołnierze Cudzoziemce [...] abychowani nie byli opócz potrzeby woienney *ActReg* 42, 42, 44, 45, 47; *Calep* 28b, 52a, 391b, 397b, 778a; *GostGospPon* 169; *GostGospSieb* +4; *Phil* P3; Wy wiecie że fię nie godzi Zydowinowi złączác ábo schadzác fię z cudzoziemcem [*alienigenam*] *WujNT Act* 10/28, s. 117 *marg*, *Luc* 17/18, s. 465 *marg*, 799; *JanNKar* D2v; aby nápotym żaden obywatel nálz z czudoziemcem [...] nie grał kóstek ná pożyczki álbo ná wiaré/ chybá o gotowé pieniądze. *SarnStat* 706, 16, 74, 107 [2 r.], 108 [2 r.], 277 (24); *GrabPospR* N4 [2 r.]; *KmitaSpit* C5; *PowodPr* 78; *VotSzl* C, Cv, D3; *CiekPotr* 59; Nie tylko fyn Koronny leć y cudzoziemiec/ Zá fpráwy fwe vcźciwe odniofl záfwsze wieniec. *CzahTr* G3; *KlonWor* 14.

W połączeniu z nazwą narodowości (7): Nie radźze fie cudzoziemcá/ Bądź Węgrzyná álbo Niemcá *BierEz* Q; *BierRozm* 14; *StryjKron* 330; Pełen dwor záfwdy bywał cudzozyemcow/ Czechow/ Polakow *KochSz* A2v; *PaprUp* I4; *KlonFlis* D2v; *KlonWor* 14.

Wyrażenia: »cudzoziemiec postronny« (4): Które to doftoieńftwá gdyby wákowály [...] żadnému cudzoziemcowi postronnemu [*nulli extraneo terrigenae, nisi nobili bene merito*]/ iedno Szláhcicowi dobrze záfłżozónému [...] będziemy dáwác *SarnStat* 70 [*idem* (3)] 35, 181, 890.

»cudzoziemiec zamorski« (1): O cudzoziemcách zamorfkich. *SarnStat* 1129.

Szeregi: »bądź domak, bądź cudzoziemiec« (1): Kámieńmigo vkámienueie wflyftko mnofthwo ludzi/ bądź domaká/ bądź cudzoziemcá ábo gościá [*sive ille civis, sive peregrinus fuerit*] *Leop Lev* 24/16.

»cudzoziemiec abo gość« (1): *Leop Lev* 24/16 *cf* »bądź domak, bądź cudzoziemiec«.

»cudzoziemiec, obcy« (1): żaden cudzoziemiec/ żaden obcy/ y fługá kupny/ niechay z wámi tego nie pożywa/ ázby przyiáł zakon pófpołu z wámi. *RejPos* 158.

»pielgrzym, (a) cudzoziemiec« [*szyk 1 : 1*] (2): ábowiem ia przed tobá ftoię iáko pielgrzym á cudzoziemiec *RejPs* 59v; *ReszHoz* 119.

»(człowiek) postronny, (a) cudzoziemiec« (2): *RejPos* 210; bo fię wam niegodzi przekládác nád fobá człowieká postronnego á cudzoziemcá [*extraneum et alienigenam*]. *ModrzBaz* 75.

»cudzoziemiec, (albo, i) przychodzień« [*szyk 4 : 3*] (7): *Mącz* 6d, 290d; Namifzy moi/ profzē iáko cudzoziemcy y przychodniowie/ powściągaycie się od požádliwósci cielefnych *GrzegŚm* 32; iefliże iedni máią być/ czyli rozni/ ktorziby fpráwy/ ták fwoich obywatelow/ iáko też przychodniow y cudzoziemcow [*peregrinorum et advenarum*] fádźili? *ModrzBaz* 89v; *CzechEp* 59; *SarnStat* 884, 1118.

»zamorszczyk i cudzoziemiec« (2): áby ci zamorfczycy y cudzoziemcy/ co máiętnósci ziemfkich nákupili/ do trzech lat powinni to poprzedác *SarnStat* 1129 [*idem*] 107.

W *przen* (4) : ktorá zá nas ofiárował on błogofławiony á fwięthy cudzozyemiec Pan nálz miłósciwy Iezus Kriřtus *RejPos* 210v, 210v; Pijániczá á wfzetecznik ten wđdy kęs pófkacze/ á ofátká żywotá fwego záfpi/ á pothym wfpanofzeie iż żywego frebrá w członki nápuści/ á perefkami twarz ofádzi/ węgrow á cudzoziemcow w nos nápuści *RejZwierc* 142.

Szereg: »pielgrzym, cudzoziemiec« (1): Nie zwłocz/ bom pielgrzym/ cudzoziemiec k temu/ Iák y przodkowie moi/ oku twemu *GrabowSet* Q3.

Synonimy: cudzorodak, cudzy, gość, obcy, przybycień, przychodziień.

Cf CUDZOZIEMCA, CUDZOZIEMIANIN

AL